

EKSAMEN

Emnekode: SFB 14 615	Emnenavn: Regnskapsorganisering og regnskapsmessig verdsettelse
Dato: 27. mai 2019	Eksamenstid: kl. 09.00 til kl. 13.00
Hjelpemidler: Godkjent kalkulator Revisors håndbok Skattelovssamling Norges Lover Andre lovsamlinger	Faglærer: Asbjørn O. Pedersen
Om eksamensoppgaven og poengberegning: <p>Oppgavesettet består av 7 sider inklusiv denne forsiden. I tillegg følger det vedlegg til oppgave 6.</p> <p>Kontroller at oppgaven er komplett før du begynner å besvare spørsmålene.</p> <p>Oppgavesettet består av 6 oppgaver.</p> <p>Alle oppgavene skal besvares. Hvor mye oppgavene teller ved sensurering er angitt med prosent bak hver oppgave.</p>	
Sensurfrist: 17. juni 2019 <p>Karakterene er tilgjengelige for studenter på Studentweb senest 2 virkedager etter oppgitt sensurfrist. www.hiof.no/studentweb</p>	

Oppgave 1 (12,5 % - 30 minutter)

Alle som har regnskapsplikt etter regnskapsloven, har bokføringsplikt etter bokføringsloven. Det samme gjelder de som har plikt til å levere næringsoppgave etter likningsloven eller omsetningsoppgave etter merverdiavgiftsloven.

Spørsmål a)

Forklar hva som er formålet med bokføringsloven og hvorfor regnskapsplikt forutsetter bokføringsplikt.

Spørsmål b)

Forklar hva som menes med kontrollspor i bokføringen og hvordan kravene til kontrollspor kommer til uttrykk i bokføringslovgivningen.

Oppgave 2 (12,5 % - 30 minutter)

Forskrift om risikostyring og internkontroll av 22.09.08 nr. 1080, er en forskrift som omhandler krav til et foretaksansvar for å ha gode interne rutiner for å styre og kontrollere virksomhetens drift og risiko.

Selskap som er underlagt denne forskriften er type selskap som behandler data for mange brukere i samfunnet, og dermed har samfunnet et større behov for at denne typen selskap ikke får kritiske driftsutfordringer gjennom mangelfull styring og kontroll.

Selskap som må følge forskriften er f. eks banker, forsikringsselskap, eiendomsmeglere og regnskapsførere.

Spørsmål a)

Hvor i regnskapsførerregelverket er det nedfelt at en autorisert regnskapsfører eller regnskapførerselskap skal følge denne forskriften?

God regnskapsføringsskikk inneholder mange avsnitt som på mange måter er en speiling av kravene i *forskrift om risikostyring og internkontroll*. Disse avsnitt/områdene er rutiner som også for andre typer selskap gir en god oversikt over hvilke områder man bør ha kontroll på.

Spørsmål b)

God regnskapsføringsskikk henviser ganske ofte til Lov om hvitvasking mv.

1. Hva er formålet med denne loven?
2. Hvor i loven står det at regnskapsfører skal følge denne loven?

Oppgave 3 (12,5 % - 30 minutter)

Nedenfor følger en rutinebeskrivelse.

Spørsmål a)

Hva er hovedmålsettingen med denne rutinen?

Spørsmål b)

Hvilke regnskapsposter blir berørt av rutinen?

Utdrag fra rutinen:

5.0 Generelt

Den som reiser fyller selv ut og underskriver reiseregninger. Reiseregning fylles ut og leveres så snart det er praktisk mulig etter at reisen er foretatt. Regning skal i alle tilfeller leveres innen førstkommande 19. i samme måned / påfølgende måned.

Reiseregningen attesteres av annen enn anvisende myndighet. Den reisende kan ikke attestere selv.

Anvisende myndighet / enhetsleder / nærmeste overordnet har ansvar for oversendelse til lønnskontoret.

Det er viktig at alle relevante poster i reiseregningen fylles ut. OBS dato / klokkeslett for utreise / ankomst ved framsetting av krav om diett.

For øvrig skal kopi av reisedokumentasjon / kvitteringer i original vedlegges. Dette gjelder også gjenpart av brukte flybilletter som dokumentasjon på at reisen foretatt.

5.1 Dokumentasjon

(gjelder bilgodtgjørelse)

- Arbeidstakers navn, adresse og underskrift samt fødselsnummer
- Formålet med reisen
- Dato for avreise og hjemkomst for hver yrkes/tjenestereise
- Fremstilling av reiseruten med angivelse av lokal kjøring på oppdragstedet og årsaken til eventuell omkjøring
- Total utkjørt distanse på grunnlag av bilens kilometerteller ved begynnelsen og slutten av hver reise.

5.2 Bestemmelser om fradrag for måltider

Etter statens reiseregulativ skal det foretas trekk i diettgodtgjørelsen dersom ett eller flere måltider er dekket etter regning/program/innbydelse eller er påspandert. Det gjøres oppmerksom på at det er spesielle satser for reiser i utlandet.

5.3 Bilgodtgjørelse

For å få bilgodtgjørelse utbetalt uten at det skal beregnes forskuddstrekk må følgende vilkår oppfylles:

- Godtgjørelsen utbetales for yrkesreiser/tjenestereise
- Godtgjørelsen ikke overstiger satsene i statens reiseregulativ
- Det fylles ut en tilfredsstillende reiseregning, jf. side 1 vedr. trekkfritak

Det bemerkes at reiseruten skal oppgis etappevis. Hvert sted den ansatte har hatt et oppdrag skal spesifiseres på reiseregningen. Disse stedene må opplyses så spesifisert at det ikke er tvil om hvor vedkommende har vært. Erfaringsmessig er det på dette punkt ligningsmyndighetene finner de fleste feilene på reiseregningene. Antall kilometer skal oppgis totalt for hele tjenestereisen. Det er ikke noe krav at det skal oppgis antall kilometer mellom hvert oppdragsted på tjenestereisen. Det er heller ikke noe krav til å opplyse bilens kilometerstand. Antall kilometer skal kun leses av på kilometerteller eller eventuelt av tripteller. Antall kilometer skal være faktisk utkjørt distanse. Det er ikke anledning til å lese av antall kilometer i veibøker, på skilt og lignende. Passasjertillegg: Navn på passasjer må oppgis, samt antall kilometer vedkommende har vært med.

Oppgave 4 (12,5 % - 30 minutter)

Spørsmål a)

Hvilke komponenter består intern kontrollen av?

Spørsmål b)

Nevn eksempler på spesifikke kontrollaktiviteter.

Spørsmål c)

Hva skiller COSO 2 KONTRA COSO 1?

Oppgave 5 (25 % - 60 minutter)

a)

Årsregnskapet for siste regnskapsår for IBESTAD AS ser slik ut (i 1 000 NOK):

Resultatregnskap		Balanse	
Inntekter	26 500	Anleggsmidler	7 600
Driftskostnader	-20 000	Omløpsmidler	11 450
EBITDA	6 500	Finansielle plasseringer (Utenfor driften)	950
Avskrivninger	-2 500	Sum eiendeler	20 000
EBIT = Driftsresultat	4 000	Egenkapital	10 400
Netto finans	-245	Rentefri gjeld	1 000
Resultat før skatt	3 755	Rentebærende gjeld	8 600
Skatt	-826	Sum egenkapital og gjeld	20 000
Årsresultat	2 929		

I tillegg foreligger følgende opplysninger foreligger:

Årlig investeringsbehov: 2 300 000. Årlig behov økning i arbeidskapital: 350 000.
 Totalavkastningskrav (WACC): 7,0 %. Egenkapitalavkastningskrav: 7,5 %
 Årlig vekst: 2,5 %. Fremtidig skattesats: 22 %.

Oppgave: Foreta en verdsettelse av selskapet basert på en så grundig analyse som mulig.

b)

Årsregnskapet for siste regnskapsår for MEKILA AS ser slik ut:

Resultatregnskap		Balanse	
Inntekter	20 000 000	Anleggsmidler	8 268 750
Driftskostnader	-6 789 844	Omløpsmidler	11 587 500
EBITDA	13 210 156	Finansielle plasseringer (Utenfor driften)	1 800 000
Avskrivninger	-1 854 868	Sum eiendeler	21 656 250
EBIT = Driftsresultat	11 355 288	Egenkapital	11 250 000
Netto finans	-393 750	Rentefri gjeld	2 925 000
Resultat før skatt	10 961 538	Rentebærende gjeld	7 481 250
Skatt	-2 411 538	Sum egenkapital og gjeld	21 656 250
Årsresultat	8 550 000		

Beregn selskapets egenkapitalverdi dersom:

b1) EV / EBITDA fastsettes til 8.

b2) P/E fastsettes til 11,7.

c)

Aksjen i et børsnotert selskap hadde pr 31.12 en kurs på NOK 125,00 pr aksje. Antall aksjer i selskapet var 40 000 000.

Pr samme dato var Enterprise Value (EV) beregnet til 6,75 milliarder NOK, rentebærende gjeld var 2,5 milliarder NOK, Earnings per share (EPS) 5,00 og P/E 25,00

Beregn følgende pr 31.12:

c1) Børsverdi

c2) Eiendeler utenfor driften

c3) Årsresultat (både på grunnlag av EPS og P/E)

d)

Siste avlagte årsregnskap for SKIBOTN AS viste blant annet følgende balanseposter:

EIENDELER	(I hele NOK)	EGENKAPITAL OG GJELD	(I hele NOK)
Bygninger	6 000 000	Aksjekapital	1 000 000
		Annen egenkapital	4 500 000
Varebeholdning	8 000 000		
		Sum egenkapital	5 500 000

Det foreligger følgende informasjon om bygningene:

Salgsverdi NOK 24 000 000

Skattemessig verdi: NOK 6 000 000.

Skattemessig saldoavskrivningssats: 4 %.

Varebeholdningen har en netto salgsverdi på NOK 10 000 000.

Det finnes ikke mer-/mindreverdier knyttet til andre balanseposter enn ovennevnte.

Avkastningskravet knyttet til latent skatt er 6 %.

Fremtidig skattesats: 22 %.

d1) Oppgave: Beregn selskapets substansverdi så nøyaktig som mulig.

Skattemessig verdi av bygningen blir i stedet oppgitt til å være NOK 4 000 000 og skattesatsen som er benyttet ved beregning av utsatt skatt er 22 %.

d2) Oppgave: Beregn selskapets substansverdi så nøyaktig som mulig.

e)

Hvilket egenkapitalavkastningskrav etter skatt tilsvarener en P/E på 12 dersom vi forutsetter en vekst på 2 % ?

Oppgave 6 (25 % - 60 minutter)

Vedlegg: Formelark.

Eiendom AS har utarbeidet dette strengt forsiktige finansregnskapet etter norsk regulering:

Beløp i hele tusen kroner.

<u>Balanse</u>	<u>I år</u>	<u>I fjor</u>	<u>Resultatregnskap</u>	<u>I år</u>
Tomter	124 000	94 000	Leieinntekter	7 800
Bygninger	0	218 000	Gevinst ved salg av bygninger	83 200
Bankinnskudd	<u>117 400</u>	<u>62 000</u>	Annen driftskostnad	<u>- 1 000</u>
Sum	241 400	374 000	Driftsresultat	90 000
Egenkapital	133 400	102 400	Renteinntekt	8 000
Diverse gjeld	108 000	256 800	Rentekostnad	<u>- 6 000</u>
Utsatt skatt	<u>0</u>	<u>14 800</u>	Resultat før skatt	92 000
Sum	241 400	374 000	Skattekostnad	<u>- 23 000</u>
			Årsresultat	69 000

I begynnelsen av året ble bygningene solgt, samtidig som noen nye tomter ble anskaffet. I juni ble det avholdt en ekstraordinær generalforsamling der det ble besluttet å dele ut utbytte til aksjonærene. Utbyttet ble utbetalt 1. juli.

Skattesatsen er 25 %.

I henhold til de internasjonale IFRS-reglene er tomtene og bygningene såkalte investeringseiendommer. Reglene tillater at slike eiendommer regnskapsføres til virkelig verdi.

- a) Utarbeid et verdibasert finansregnskap (virkelig verdi-modellen) for dette året der virkelig verdi av eiendommene beregnes med utgangspunkt i de to første indeksene under.

<u>Relevante prisindekser</u>	<u>Ved anskaffelse</u>	<u>31.12 i fjor</u>	<u>31.12 i år</u>
Tomter	(De gamle tomtene) 200	324	350
Bygninger	200	280	294
Generell indeks (konsumprisindeksen)		200	206

- b) Beregn årets reelle resultat etter egenkapitaljusteringsmetoden med generell prisstigning.

Vedlegg oppgave 6 - Formeloversikt regnskapsanalyse

Utregning av nøkkeltall

$$1. \text{TKR, normalisert og før skatt} = \frac{\text{ORFS} + \text{RK}}{\text{TK}}$$

$$2. \text{TKR, normalisert og etter skatt} = \frac{\text{ORES} + (\text{RK} * (1 - s))}{\text{TK}}$$

$$3. \text{TKR, fullstendig og før skatt} = \frac{\text{ÅRFS} + \text{RK}}{\text{TK}}$$

$$4. \text{TKR, fullstendig og etter skatt} = \frac{\text{ÅRES} + (\text{RK} * (1 - s))}{\text{TK}}$$

$$5. \text{EKR, normalisert og før skatt} = \frac{\text{ORFS}}{\text{EK}}$$

$$6. \text{EKR, normalisert og etter skatt} = \frac{\text{ORES}}{\text{EK}}$$

$$7. \text{EKR, fullstendig og før skatt} = \frac{\text{ÅRFS}}{\text{EK}}$$

$$8. \text{EKR, fullstendig og etter skatt} = \frac{\text{ÅRES}}{\text{EK}}$$

$$9. \text{SP, Superprofitt for eierne} = \text{ÅRES} - k * \text{EK}$$

(k er eiernes kapitalkostnad etter skatt)

$$10. \text{Omløpshastigheten til TK: OH} = \frac{\text{DI}}{\text{TK}}$$

$$11. \text{Resultatgrad (generelt): RG} = \frac{\text{Resultat (R)}}{\text{Inntekt (I)}}$$

Mange typer RG avhengig av sammenhengen:

$$11a. \text{Bruttofortjenestegrad} = \frac{\text{Salgsinntekt} - \text{Varekostnad}}{\text{Salgsinntekt}} \quad (\text{Handel})$$

$$11b. \text{Foredlingsgrad} = \frac{\text{Salgsinntekt} - \text{Råvarekostnad}}{\text{Salgsinntekt}} \quad (\text{Produksjon})$$

$$11c. \text{ Dekningsgrad} = \frac{\text{Salgsinntekt} - \text{Variablekostnader}}{\text{Salgsinntekt}}$$

$$11d. \text{ Driftsmargin} = \frac{\text{Driftsresultat (DR)}}{\text{Driftsinntekt (DI)}}$$

$$11e. \text{ RG brukt ved beregning av TKR, normalisert før skatt} = \frac{\text{ORFS} + \text{RK}}{\text{DI}}$$

(Tilsvarende for andre rentabilitetsberegninger)

$$12. \text{ Avansegrad} = \frac{\text{Salgsinntekt} - \text{Varekostnad}}{\text{Varekostnad}}$$

$$13. \text{ Egenkapitalandel} = \frac{\text{EK}}{\text{TK}}$$

$$14. \text{ Gjeldsandel} = \frac{\text{GJ}}{\text{TK}}$$

$$15. \text{ Gjeldsgrad} = \frac{\text{GJ}}{\text{EK}}$$

$$16. \text{ RDG, Rentedekningsgrad} = \frac{\text{ORFS} + \text{RK}}{\text{RK}}$$

$$17. \text{ Likviditetsgrad 1, L1} = \frac{\text{OM}}{\text{KG}}$$

Kan også beregnes mer detaljert.

$$18. \text{ Arbeidskapital, ARK} = \text{OM} - \text{KG}$$

$$19. \text{ Gjennomsnittlig omløpshastighet for varelageret, OH}_V = \frac{\text{Periodens varekostnad}}{\text{Lagerbinding}}$$

$$20. \text{ Gjennomsnittlig lagringstid for varelageret, GLT} = \frac{\text{Lagerbinding}}{\text{Vareforbruk per dag}}$$

$$21. \text{ Gjennomsnittlig omløpshastighet for kundefordringer: OH}_K = \frac{\text{Periodens varesalg}}{\text{Kundefordringer}}$$

$$22. \text{ Gjennomsnittlig kredittid for kundefordringer: GKT}_K = \frac{\text{Kundefordringer}}{\text{Varesalg per dag}}$$

$$23. \text{ Gjennomsnittlig omløpshastighet for leverandørgjeld: OH}_L = \frac{\text{Periodens varekjøp}}{\text{Leverandørgjeld}}$$

$$24. \text{ Gjennomsnittlig kredittid for leverandørgjeld: GKT}_L = \frac{\text{Leverandørgjeld}}{\text{Varekjøpper dag}}$$